

МИНИСТРИ У ЗЕМЉИ ПАТУЉАКА

13

ОВУДА, МОМЧЕ... У ПРЕСТОНУ ДВОРАНУ! РАСКОШНО!

МОЈА ЛИЧНА ГАРДА! ДОБРИ, ХРАБРИ МОМЦИ... АЛ' НЕ ЗАИСТА, НЕ ЛИЧЕ БАШ НА ВОЗНИКЕ! МАРЕ МНОГО ЗА ДИСЦИПЛИНУ!

АХ... ЛЕПО ЈЕ ОПЕТ БИТИ КОД КУЋЕ!

БРОЈУТРО, КРАЉУ! ЕВО ТВОЈЕ СУБОТЊЕ КРУНЕ!

ХВАЛА! ОНА ЈЕ МАЛО КОМОТНИЈА ОД ОВЕ КОЈУ САД НОСИМ!

ЕВО ДОРУЧКА! ВАШЕ ОМИЉЕНО ЈЕЛО: ПЕЧЕНИ КРОМПИРИ! УЗМИ И ТИ КОЈИ КРОМПИР!

СЕДИ НА ТУ СТОЛИЦУ... НЕ ПРИСТОЈИ СЕ ДА ИКО БУДЕ ВИШИ ОД МЕНЕ!

КАКО КАЖЕШ, КРАЉУ! БРОЈУТРО КРАЉУ! КАКО ЧАРОЛИЈЕ? АХ! СПИРИДОН!

ОВО ЈЕ МОЈ ПРВИ МИНИСТАР СПИРИДОН!

ПРВИ МИНИСТАР? ОВО ЈЕ МОМАК КОЈИ МИ ЈЕ БИО УКРАО ЧАРОБНУ ЦИПЕЛУ... МУКЕ ЧУДИМ СЕ ШТО ГА НИСТЕ СМЕТА ЛИ - КВИДИРАЛИ! САМ ИМАО ДОК САМ ЈЕ ДОБИО НАТРАГ!

СПИРИДОНЕ... ПРОВЕДИ ГА КРОЗ ПАЛАТУ! КАКО ВИ НАРЕДИТЕ...

МОЈ МИНИСТАР ЋЕ ТИ ПОКАЗАТИ ДВОР... ПОПНИ МЕ НА РАМЕ МЛАДИЋУ... ИЗВОЛТЕ!

Светот вештачке хартије

Америчкој индустрији хартије пошло је за руком да у току Другог светског рата усаврши израду штапских географских карата које су готово неуништиве. Њих можемо бацити у воду, преко њих могу да пређу гусенице тежких камина, може да их прегазу и читав пук пешадије, па да им се ништа не догоди. Уствари, материја преко које је географска карта штампана само се зове хартија; она је састављена од пластичних материја, каучука и стакла и одликује се невероватним особинама.

Од овакве синтетичке хартије данас се израђују бране против снежних наноса и преслаке за намештај. Можете се купати у костиму од хартије, можете прекрити зидове стана талетима који се лепе сами од себе, који трују муве и комарце, а можете у кухи-

ХАРТИЈА КОЈА НЕ ГОРИ — КУПАЋИ КОСТИМИ ОД ХАРТИЈЕ — УБРУСИ ОД ХАРТИЈЕ КОЈИ ЗАМЕЊУЈУ ВОДУ И САПУН — БРАНЕ ОД ХАРТИЈЕ ЗА ЗАДРЖАВАЊЕ СНЕЖНИХ НАНОСА

њи простри такав папир који ће имати иста својства као линолеум.

Захваљујући модерној хемији, синтетичке материје добијене на бази разних смола доносе велике користи. Такав начин производње, откривен 1942 године, послужио је и за израду неуништивих географских карата које смо малопре поменули. Четрнаест година после овог проналаска, од синтетичке хартије производе се убриси, марамиче, салвете и многи други предмети који су раније прављени искључиво

од текстила. У лабораторијама се сада испитује могућност израде доњег рубља од синтетичке хартије, а општи са свечаним хаљинама потпуно су успели.

Фабричка машина производи тканину од хартије брзином од 120 метара у минуто, док најбржа фабричка машина тка свега 6 и по метара вунене или памучне тканине на сат. Да ће синтетичка хартија бити знатно јефтинија од текстила није потребно наглашавати.

Недавно је начињен убрис од хартије који истовремено замењује воду и сапун. Он се састоји од четвртастог „чупавог“ папира који не пропушта влагу, са унутрашње стране натопљен је колоњском водом, пресавијен је неколико пута и влажан стављен у кесицу од алуминијумске хартије која је велика као кутија за шибце. Хартија остаје влажна све док се кесича не отвори, а течности је ту свим довољно да човек њоме натопи лице и руке. За неколико секунди колоњска вода испари, остављајући на кожи осећај освежења. У неким болницама тешки болесници већ

добијају овакве убрисе, помоћу којих се могу лако и брзо освежити не позивајући у помоћ медицинско особље.

Пре извесног времена, радници градске чистоће у Бруклину добили су велике цаклове од вештачке хартије у којима су скупљали влажне отпатке. Неки цаклови, напуњени до врха, били су остављени у води, па ипак ни после више дана на њима се није приметило никакво оштећење. Покретне бране од папира служе у САД за заштиту железничких пруга од снежних вејаница. Између коља, које се забата у земљу, разлапаче се вештачка хартија. Она је толико јака и отпорна према влази да подноси вели-

ке и дуготрајне снежне сметове. Постигнут је успех и у производњи вештачког картона коме не смета температура од 230 степени Целзијусових. Од овог картона, са обе стране обложеног алуминијумом, праве се судови у којима се продају скуване и потом смрзну-

судови за печење хлеба. Од синтетичке хартије производи се и слама којом се испуњавају седишта аутомобила, а она се, такође, облаку „тканином“ од хартије. Од једне врсте вештачке хартије хемичари су створили тканину изванредне јачине и лепоте и наменили је производњи мушких шешира са широким ободом и мушког летњег одела које ће моћи да се пере сапуном а да притом не претрпи никакве промене. Ускоро ће се крила једрилица пресалачити хартијом која стаје знатно мање од досадашњих тканина.

Напредак технике омогућио је да вештачка хартија добије и друге особине. На пример, произведен је папир који не гори и папир који, пошто је сагорео, не оставља ни труни пепела. Најзад, пронађена је и таква хартија која испаравањем нарочито гаса спречава рђаве предмета који су њоме обложени.

Као што се види, у производњи вештачке хартије до данас су постигнут велики успеси, али — кажу хемичари — будућност ће показати да је све то само скроман почетак.

Необична сликарска утакмица

У баварској покрајини Горњој Франачкој одржана је средином прошле године једна занимљива сликарска утакмица: десетак сликара надметало се ко ће од њих да изради најмању слику. Један академски сликар из Митертајха био је први готов. Његова уљем рађена пра воугаона слика била је широка шест, а висока осам милиметара. Међутим, његов најопаснији такмац, један литограф из Марктлојгена, израдио је акварел — портрет једне жене — чије су димензије биле три према четири милиметра. У међувремену, такмичарима се придружио један шеснаестогоди-

шњи сликар на порцелану из Рехауа и однео победу. Служећи се лутом, он је помоћу четкице која се састојала од свега једне длаке из куниног крзна израдио уљану слику величине 1,9 према 2,4 милиметра. Кад се његов рад, који такође претставља лик једне жене, посматра кроз увеличавајуће стакло, онда се чак може видети да жена на слици држи спуштене трепавице. Охрабрив својим успехом, победник на овој чудној сликарској утакмици изјавио је да намерава да изради једну слику која ће бити још мањег формата.

„Кремен“ за упаљаче није кремен

Кресиво за упаљаче зовемо кременом, мада је то погрешно. Под кременом, кременом киселином, кременом земљом, кременим стаклом — углавном се подразумевају хемиска једињења силицијума с другим неорганским материјама. У кресиву за упаљаче најчешће нема силицијума, већ сасвим других материја. Те материје су легуре разних метала. Најбоље кресиво за упаљаче је легура метала церијума с гвожђем. Ова легура се још зове Ауеров метал, по своме проналазачу, хемичару

Карлу Ауеру. Постоје и неке друге легуре за кресиво. Кремен, боље рећи кварц, употребљавао је човек за паљење ватре у време кад није знао за шибце. Ударао је парчетом гвожђа или челика о кремен, при чему је створена варница падала на сув труд и палила га. Постојале су и пушке „кременаче“, у којима је варница, коју је производно оклидач с кременом, палила барут. Зато је ваљда, по сличности у употребе, кресиво за упаљаче и добило назив — кремен.

НИГДЕ МИРА

Научници су до данас испитали и класификовали око милион врста инсеката. Према њиховом мишљењу, у природи има бар још један милион врста које треба тек испитати. Неки зоолози иду и даље и тврде да је тај број много већи и да на земљи живи близу десет милиона разних врста инсеката. Број свих инсеката на свету није могући чак ни приближно одредити, али је сигурно да би за то била потребна астрономска цифра. Инсекти живе свуда: у ваздуху, на земљи, у земљи, у барама, у рекама. Најмање их има у морима. Они се размножавају необично брзо и кад би сви који дођу на свет остали у животу, инсекти би за веома

кратко време постали господари наше планете. На срећу, инсекти имају многобројне непријатеље. Њихов „непријатељ број један“ су разне болести, од којих страда око 60%. Поред тога, огроман проценат страда у међусобној борби: већи инсекти уништавају мање. Најзад долазе остале животиње — сисари, гмизавци и птице — које се хране инсектима. Оне их уништавају свуда, без обзира да ли живе у земљи, води или ваздуху, и у свако доба дана и ноћи. Узмимо, на пример, детлиће и њиховог блиског сродника зелену јуну. Средњи шарени детлић углавном лови инсекте на гранама дрвећа, велики детлић на стаблима, а јуна уништава

оне који живе у трулим пањевима и земљи. Дрозд хвата инсекте на површини земље, а чворак, који има дуг кљуи, лови оне који живе испод површине. Зелена јуна својим дугим кљуном проналази и инсекте који су се још дубље сакрили. Дугорепа ластва лети тако високо да је понекад не можемо сагледати и на тим висинама тражи себи храну. Ластавица узлеће до мањих висина, а ластва брегунница још ниже од ње. На врху дрвета чворак тражи себи храну; шарена мухолка на нижим гранама. Инсекте лове свуда и у свако доба: тако се у природи одржава равнотежа.

КАКО СУ ПОСТАЛА ИМЕНА?..

Многе речи које се данас употребљавају у обичном говору или у научној терминологији имале су некад савим друго значење. Историја постанка тих речи обично крије у себи занимљиве податке о некадашњим обичајима и начину живота појединих народа. Такав је случај и са речима карат, шасија и лансета.

Карат

Трговцима Старог века велике незгоде причињавало је то што нису имали одређених мера за тежину. Нарочит проблем били су мали „тегови“, потребни за одређивање тежине скупоцених метала, драгог камења и ретких зачина. Због тога су они били приморани да те „тегове“ потраже међу

Највиша железница на свету

Највиша железничка пруга на свету просечена је кроз кршевите перуанске Анде и пролази кроз клинац Антикона, на 4.843 метра надморске висине, 37 метара изнад највише тачке Мон Блана. Возови, који после дугих часова вијања стану да прелазе преко Антиконе, налазе се готово стално међу облацима или изнад облака. Зато грађани Перуа овај највиши воз на свету и зову „небески воз“. Највиша железничка станица на читавој прузи, која је истовремено највиша железничка станица на свету, јесте Тиклио, на 4.685 метара. Тиклио је значајан центар за производњу бабра, чија се руда до железнице преноси искључиво на ламана.

Изградња железничке пруге кроз перуанске Анде претставља један од најскупљих и најтежих грађевинских подухвата у историји. Један метар ове пруге, дугачке више стотина километара, стаје око 100.000 француских франака. У току изградње пруге погинуло је у несрећним случајевима или умрло од болести око 10.000 радника. Није било дана да неки радник не падне у провалију. Баш кад је изградња била у пуном јеку, домаћи Индијанци одбили су да наставе

рад и сви до једног напустили су опасни посао. Власти су биле приморане да траже раднике у другим земљама. Највише се јавило Кинеза, који су довршили пругу и готово сви остали у Перуу.

Свака композиција која прелази превој Антиконе мора обавезно да има свог лекара. Лекар за време пута помаже путницима који оболе од висинске болести и, пре свега, даје им да удишу кисеоник. Откад је завршена ова највиша пруга на свету, 1927 године, забележено је преко сто смртних случајева у возу услед недостатка кисеоника.

сићушним предметима које је природа створила. А у природи нема ништа једнообразније од биљног семена, па је тако разно семење узимано уместо тегова.

Међу семењем које се највише употребљавало као јединица мере за тежину било је семе дрвета рогач. Рогач, или рошчић како се у неким нашим крајевима назива, који успева готово на читавом Блиском Истоку, рађа махуне са слатким, густим соком и малом семењем боје чоколаде. Стари Феничани и Грци правили су од овог сока густо вино, а у неплодним крајевима плод рогача је сажукио и за исхрану. Опрано и осушено на сунцу, семе рогача личи на мали, крив рог. Због тога је ово семе добило име „кератион“, према грчкој речи „керас“ — рог.

Мењачи новца и трговци драгим камењем најрадије су се служили семеном рогача као јединицом за тежину. „Кератион“ се употребљавао као мера за драгоцености готово у свим земљама Старог века. Касније, кад је за драго камење и злато одређена стандардна мера, она је, по старој јединици „кератиону“ добила име — карат.

Шасија

Стари Латини називали су ограда или затворен простор речју „капсум“ и тај њихов назив примили су многи други европски народи. Разуме се, разни народи и племена прилагодили су ту реч свом језику и изговору, тако да је понегде изгубила сваку сличност с првобитним обликом. Тако су је стари Гали изговарали као „шас“ и њоме су називали не ограда простор, већ саму ограду. Током времена реч је добила дужи облик, шаси, и више није означавала ограду, већ дрвени рам којим су се оштравали отвори на зградама: врата и прозори. У 16 веку овај назив примили су и Енглези и њиме су називали дрвене рамове прозора на којима је, уместо стакла, била навоштена хартија. Рамови на прозорима одавно се више не називају „шасијама“, али се та реч ипак није изгубила. Њу су конструктори првих топова „позајмили“ да би њоме означили рам постоља за топ. Почетком овог века, кад се „родила“ индустрија аутомобила, основна конструкција за „кола без коња“ такође је названа — шасијом.

Лансета

Најубојније оружје старих Келта било је копље са две сечице. Франци, који су се одупирали најезди Келта, називали су ово страшно оружје именом „ланс“. Та реч постала је од сличне келтске речи која је значила „пробости“. Све до проналаска барута, „ланс“ је остао најважније оружје европских ратника. Слично оружје, само нешто краће, употребљавали су касније ловци на китове. То оружје они су називали „лансетом“, што значи „мало копље“. Њихова „лансета“ била је тако спретна да су њоме почели да се служе и лекари кад је било потребно да некоме пуну крв или изврше такву другу мању операцију. Почетком 15 века „лансета“ је била обавезан инструмент свих средњовековних лекара-хирурга. Хируршки инструменти су се отада усавршавали, али је назив „лансета“ и даље остао.

Из „Алманаха сиротој Ричарда“

Илетком ове године навршило се два и по века од рођења Бенџамина Франклина, научника, проналазача, филозофа, државника и новинара. Од 1732 до 1757 године Франклин је издавао „Алманах сиротој Ричарда“, неку врсту часописа, у коме је објављивао разне изреке. Изреке „Сиротој Ричарда“ продале су у народ и

постале праве народне пословице.

И мали ударци обарају хрст.

Најгори точак у колима највише шкрипи.

Свађалица нема добрих семена.

Жури се полако.

Једна птица у руци више вреди од две на грани.

Једна трула јабука поквари остале.

Једи да живиш, а не живи да једеш.

Рано лежи и рано устани, па ћеш бити здрав, mudar и богат.

Због једног клина — изгубљена потковица; због једне потковице — изгубљен коњ; изгубљен коњ — изгубљен јахач.

Карика између гмизаваца и сисара

Од предмета који су прошлог лета ископани у Аризони, створена је сада богата збирка фосила у америчком Музеју за природну историју. У њој се налази десетак лобања и више скелета тритилодонта, животиње која је дуго сматрана за карика која још недостаје између гмизаваца и сисара. Тритилодонтни су били величине наше домаће мачке и живели су пре 175 милиона година. Одликовали су се доњом вилицом са стављеном од много костију, типичном за гмизавце, док су имали зубе са више шљака, типичне за сисаре. Они су у неку руку већ били прешли границу која дели гмизавце од сисара.

ДЕЦА КОЈА ЈАШУ НА АЈКУЛАМА

Једна француска експедиција подморских ловаца боравила је прошле зиме у Океанији и провела неколико месеци на архипелагу Туамото, ловећи ајкуле, цинновске полипе, корњаче и друге морске немани. Французи су са чуђењем посматрали урођеничке ловце „помотуе“ како се голоруки хватају у коштац са ајкулама дугим 3,5 до 4 метра, или како уједају за главу цинновске полипе да би их брже савладали. Али, најискреније дивљење Европљана заслужили су дечаци са Туамотоа који су смело јахали на ајкулама.

Своје изванредне подвиге дечаци изводе у једном базену дугачком 50 а широком 20 метара, у коме се налази десетак ајкула. Ове опасне животиње уловили су њихови очеви и пустили их у базен да се деца с њима играју и вежбају се за свој будући позив ловаца ајкула. Највише се истицао једанаестогодишњи Темоко. Хитрим скоком он узјаше прву ајкулу на коју наиђе и, држећи се за њену главу, муњевито пројурни кроз цео базен. Затим скочи с ње, као с коња у трку, и ухвати се за леба друге ајкуле, и тако редом све док се не измења на свих десет. Кад се замори, Темоко се хвата за

реп ајкуле, која га онда вуче горе-доле по базену. Он на свом телу носи многобројне трагове зуба ових немани, али сад су га ајкуле већ упознале и нису више тако зле. Кад наврши петнаест година, Темоко ће, као и остали његови другови, почети да хвата ајкуле голним рукама у отвореном мору.

О животу дечака са Туамотоа и о узбуљивом лову на ајкуле голоруких урођеника француски подводни ловци снимили су више филмова.

Пчеле без жаока

Ливаде на речном острву Бакал, на висоравни Мато Гросо, у Бразилији, испуњене су од раног јутра једноличним зујањем пчела. На цвеће, још мокро од росе, пчеле долећу у читавим ројевима. Сваки рој дели се одмах на две групе и док једна „скупља“ цветни нектар, друга, која се састоји од „ратника“, кружи око ње да би је бранила од непријатеља.

Најопаснији непријатељи ове необичне врсте пчела, којој је природа ускратила жаоку, јесу жућкастооран ведики мрави. Они би се радо почастили пчелама, али не смеју да им се приближе, јер пчеле-ратници шире око себе нарочити мирис који гладне разбојнике-мраве може да усмрти чак и са приличне даљине.

Дан се већ клони крају, скупљање нектара је завршено и пчеле се враћају у своја гнезда у каквом шупљем дрвету. Пчеле-раднице улећу одмах у гнездо. Међутим, „ратници“ морају претходно да буду прописно очишћени, јер њихово „оружје“, непријатан мирис којим се бране од мравца, шкоди осталим пчелама. Због тога они слећу на лишће у близини гнезда и чекају да добу „пчеле-дезинфектори“. Оне су око три пута веће од пчела-радница и отровна лепљива смеша на телу „ратника“ изгледа да њима ништа не смета. Тај отров оне посипу својим јаким сисаљкама, затим отару „уста“ о лишће и заједно са очишћеним „ратницима“ улазе у кућу.

Научници још нису утврдили на који начин пчеле справљају овај летљиви отров, али су запазили да нарочита група пчела доноси у близину гнезда једну биљку чији сок има извесне сличности с неким биљним отровима. Помешан с јелом, овај сок не шкоди ни љу-

дима ни животињама. Међутим, мирис који избија из сока јако надражује нос и грло, а после неколико минута изазива запаљење дисајних путева. Код људи и већих животиња то запаљење прође само од себе за неколико дана, али мање животиње, а нарочито инсекти, могу да угину ако је ваздух загађен мирисом овог сока.

Природа је ускратила жаоку пчелама на речном острву Бакал, али им је у накнаду подарила способност да справљају отров и да се њиме бране од непријатеља.

ЕЛЕКТРИЧНА МРЕЖА БЕЗ ПРЕМЦА

Шведска има електричну мрежу с водовима најјачег напона, какав не постоји ни у једној другој земљи на свету — 380.000 волти. Ова јачина биће ускоро повећана на 650.000 волти, а дужина главне линије у 1958 години износиће 7.500 километара.

Лорна

Дечак Џон Рид, син једног фармера кога су убиле разбојници Дунзи, сакрио се иза стене, јер је видео чету јахача која је ишла путем за Дун Грин, где је био главни логор Дунза.

Дунзи су на коњима послали огромну пљачку, а један од њих, преко седла, носио је и једно дете. Џон је кроз измаглицу угледао кадифено одело и дугу, плаву косу украдене девојчице.

Џон је одмах заборавио на страх кад је видео заробљеницу. Скочио је и почео да грди отмицаре. Један Дунз подигао је пушку, али га је други спречио, рекавши: „Штеди барут!“

Да би се осветио Дунзима Џон је набавио олова и барута. Његова сестра Ана правила је метке, а Џон је на тавану нашао очеву пушку. Била је зарђала, али се још могла употребити.

Из ђачких дана

СТОЈАНА НОВАКОВИЋА

четири нерендисане даске, слам њача и сламом напуњен јастук, све прекривено шареницом. Поред прозора стајао је сто, а на њему много књига и хартија и „један дивит и неколико гушчич зарезаних пера“.

Тако је изгледала собица у којој је станао гимназијалац Коста Новаковић, међу ђацима београдске гимназије већ признати списатељ и једно време главни уредник писаног ђачког листа „Оценитељ“.

Мали Коста Новаковић (име Коста променио је у Стојан док није, као ђак Лицеја) дошао је у Београд 1857 године да настави гимназиско школовање. У Шпану је свршио четири разреда, а у Београду се уписао у пети. Костин отац, тишлер Јова, пореклом из Босанске Крајине или можда из Херцеговине, био је сиромашан човек и није имао средстава да школује сина.

ром и били већ признати ђаци-списатељи. Коста Поповић је током целог свог ђаковања водио дневник, записке, и на једном месту овако је забележио: „... Гледам многе како се галантирају, па ми понекад и не хотице дође мисао на помет да је добро бити богат. Али кад у моју собицу дођем, па кад погледам на моје стихове које сам градио кад писам имао шта да ручам, та онда не би овај опаки рај ни за које добро уступило. Што се тиче кицошења, у том здравом напретку Десни лакат на капуту и лева ногавица погледају једно друго кад ја не видим. Зло! Али да видиш како није. Да су ми уместо лакта леђа испанана, уместо ципеле капа, тад би тек нешто било. Али то није ништа, јер сам ја списатељ, и од најбољих, јер сви су добри списатељи понајвише испанани, а ја сам списатељ понајиспананији, дакле, сљеде ватељно, и најбољи“. Тако је у својим записима писао о себи Коста Поповић, кога су други звали Постојани и кога је нераздвојно пријатељство везивало с Костом Новаковићем.

Убрзо по свом доласку у Београд, будући велики научник и државник склопи пријатељство са својим школским другом и имењаким Костом Поповићем, способним и даровитим младшћем, али исто тако пуком сиротињом као што је био и млади Новаковић. Ста новали су заједно и заједнички се хранили — ревенем, како се то тада говорило. Сваког месеца прилагали су у заједничко домаћинство по 35 гроша. Понекипут кували су сами, „али махом су се хранили хладним јелима“. Коста Поповић издржавао су од малих позјамца, које би враћао кад би му од куће послали који дукат, а Коста Новаковић је у уредништву „Српских новина“ савијао и експедирао новине, и то му је био главни приход у току петог, шестог и седмог разреда гимназије. А и један и други заносили су се литерату

Смемо се похвалити... Коста Новаковић је „Оценитељ“ уређивао два месеца, цео први „течај“, а тада је уредништво предао свом верном другу Кости Поповићу. Опраштајући се од читалаца, Новаковић каже: „При свршетку другог месеца смемо се похвалити да су нам сви листићи били оригинални, и да превода ни две врсте није било. Господа саделатељи (сарајлици) трудиле се заједно с будућим уредником да се и од сада цена овири листовима не побије. Страшило се бојимо да не падне, јер су сви ђачки листови њихова предузећа кратка“.

Први књижевни рад

Писани лист „Оценитељ“ покренули су Коста Новаковић и Коста Поповић још као ђаци петог разреда гимназије. Лист је излазио два пута недељно, у одређене дане; некипут, додуше, са закашњењем, јер рукописи нису увек стизали на време. Лист је објављивао оригиналне радове, песме и прозу, затим преводе, али највећи део био је посвећен оцени, критици тих радова. Зато се лист и звао „Оценитељ“. — „Задатак и циљ биће слободно препирати се и одговарати“. Најштрији и најплоднији критичар био је Коста Поповић. Коста Новаковић је у првом броју објавио песму „Нигди лека“ (то је уједно и први објављени Новаковићев рад), а о њој је Коста Постојани написао опширну критику, са следећим закључком: „Ви нисте казали у чему се састоји тај лек, зашто сте тужни, или је та туга дошла из ветра, пак сте лек тражили бледући по мору (које нисте видели), по горама, у поноћи на плавој небу или друго шта, ђаво га знао!“. Једном другом сарајлику оценитељ Коста Постојани овако поручује: „Господин Б. Ј. Николчић има одвећ велики ум, и његова је глава така да праведно заслужује да четири ноге носи!“

Прву новелу коју је објавио „Оценитељ“ написао је Коста Новаковић. Звала се „Срећа на смрти“. Убрзо је у овом ђачком листићу објављен и први Новаковићев есеј. Тема је била актуелна. Новаковић, ђак шестог разреда гимназије, пи-

сао је о једном савременом, значајном српском песнику — Ђури Јакшићу. — „Наш прјесник Ђорђе Јакшић још чека ко ће га свијету претставити предочи, али његова слава положила је темељ у срцима непристрасних и ваљаних Срба. Неће пасти Јакшићев врстан глас славе док је њих“. После увода Новаковић напомиње како и Јакшића, као и све наше славе не људе, гони невоља и беда, па потом наводи једно Јакшићево писмо из Сумраковца (19 новембра 1957). Овај Новаковићев ђачки есеј је први овећи рад о песнику Ђури Јакшићу, који је тада међу београдском ђачком омладином уживао велики углед и симпатије.

Смемо се похвалити...

Коста Новаковић је „Оценитељ“ уређивао два месеца, цео први „течај“, а тада је уредништво предао свом верном другу Кости Поповићу. Опраштајући се од читалаца, Новаковић каже: „При свршетку другог месеца смемо се похвалити да су нам сви листићи били оригинални, и да превода ни две врсте није било. Господа саделатељи (сарајлици) трудиле се заједно с будућим уредником да се и од сада цена овири листовима не побије. Страшило се бојимо да не падне, јер су сви ђачки листови њихова предузећа кратка“.

„Оценитељ“ је излазио још неко време, а од нове школске године 1859—1860 у собици Косте Новаковића основано је, на предлог Владана Ђорђевића (доцнијег организатора српског санитета, књижевника и претседника владе), ново ђачко друштво, опог пута „право учено друштво“. Испрва је друштво имало седам чланова. Би-

ли су то ученици седмог и петог разреда гимназије. Коста Новаковић и Коста Поповић обуставили су издавање „Оценитеља“ за вољу новог друштва, које је члановима налазило велике обавезе. За првог претседника изабран је Коста Поповић, који је написао његов први „закон“. По овом „закону“ сваки „член“ морао је сваке недеље да донесе најмање један табак рукописа, превода или оригинала. Било је обавезно да се уче страни језици, и на једном састанку одлучено је „да се учи и латински језик сваког четвртка од осам до десет сати“. Постојала је и друштвена каса и сваки члан морао је месечно да приложи 3 и по цванцика. Од друштвеног новца куповала се хартија и узимала претплата за стране и домаће листове. Друштвене „просторије“ биле су у Новаковићевој собици и ту су одржавани сви њени састанци (око 50).

Ђачко учено друштво живело је готово две године. Коста Новаковић већ је завршио гимназију и постао лицејац, али је још задржао чланство овог гимназиског друштва. Најактивнији његови чланови били су Коста Новаковић, Владан Ђорђевић, Коста Поповић и Драгиша Станојевић (доцније истакнути српски политичар, преводилац Дантеа и Ариоста). За ово друштво Новаковић је написао читав низ оригиналних састава: есеја, новела, доста лирских песама, а дао је и већи број превода. Владан Ђорђевић превео је четири драме и један роман, поред мањих превода, а написао је и десетак оригиналних новела. Коста Поповић, између осталог, превео је и Лесингову драму „Мина од Бархелма“, а Драгиша Станојевић превео је француског неколико Волтерових драма. Кад је друштво престало да ради, многе ствари из његове архиве објављене су у тадашњим листовима и часописима.

Када је Коста Новаковић завршио гимназију и постао ли-

цејац, он је већ био познат као „човек од пера“, списатељ. Постао је сарајник новосадског књижевног листа „Данице“, чији је уредник плаћао хонораре за објављене ствари. Као гимназијалац, Новаковић се окушао у свим књижевним родовима, па је написао чак и драму „Станко Црнојевић“, која се његовим друговима много свиђала. И први свој хонорар Новаковић је примио као гимназијалац, ђак шестог разреда. У музици и невољи, он и његов нераздвојни друг Коста Постојани продали су неколико табак својих превода неком Алекси Поповићу, који је штампаво календаре и друге књижице, па их сам разносио по Србији. — Радосна вест, — пише Коста Поповић у свом дневнику — моћи ћемо наше преводе продати... Ето новача! А Алекса Поповић дао им је за све преводе само један дукат. — „Боље ништа него ништа!“ — записује Коста Постојани и радује се што је бар за извесно време дошао крај бедни његовој и његовог верног друга Косте Новаковића...

ПТИЧЈИ КРИЦИ У СЛУЖБИ АВИЈАЦИЈЕ

Последња новина у магнетофонији је снимање „говора“ животиња, тј. њихових крика за које се сматра да имају извесно значење. На ту замисао дошао је амерички природњак др Фрингс, не из чисто на учини, него и из веома практичних разлога. Наиме, у ваздушном простору у близини америчке обале често је долазило до авионских несрећа услед судара с јатима морских птица, која су, свакако привучена сјајем апарата, налетала на авионе. Један крик ових птица, који несумњиво значи опомену да јато скрене са опасног пута, снимљен је на магнетофонску траку и он сада, промукао и крештав, с времена на време одјекне преко звучника приморског аеродрома, да би благовремено растерао крилате нападаче.

Где је Томас Милер?

У Лондону је почетком децембра одложена на неодређено време бракоразводна парница против Томаса Х. Милера, бившег официра британске морнарице. Разлог: Милер се није могао пронаћи. Његова судбина и пребивалиште увијени су у непрозиран вео тајне, који нису могла скинути ни најбрижљивија истраживања. А није у питању само Томас Милер, него и 24 његова сапутника који су се једног октобарског јутра укрцали заједно с њим на брод „Дојита“, да их отада више нико не види.

„Дојита“ је некад била приватна јахта чувене филмске глумице Мери Пикфорд. Била је још у одличном стању кад је тога јутра из луке Апија пошла на своју уобичајену 40-часовну пловидбу до суседних острва Токелау. Тај део океана пун је скривених опасности. Изненадне олује, на картам необележени спрудови и подводни ковитлаци били су чест узрок бродолома. Али, искусни капетан Милер већ годинама је сигурно водио своју лађу кроз све те опасности. Штавише, за време овог његовог последњег путовања није забележена ниједна озбиљнија олуја. Па ипак, ни он ни његови путници никад нису стигли до Токелауа.

са дошао је читав месец дана после њиховог нестанка, кад је „Дојита“, допола испуњена водом и у бедном стању али још способна за пловидбу, откривена како се сама и напуштена љулка на благом, валовитом мору, око 600 миља далеко од свог курса.

Одмах се стало нагађати шта је могло навести овог способног поморца да заједно с путницима напусти брод на отвореном океану и повери свој и њихове животе малим и слабачким сплавовима, којих је на броду било укупно три. Један лист је тврдио да су их напали и заробили гусари. Али, који би гусар одбацио тако леп брод као што је „Дојита“? Други су говорили да је брод насао на неки подводни спруд и за доказ указивали на његово оштећено дно. Међутим, после пажљивог испитивања

стручњаци су изјавили да је ово оштећење само резултат вишедневног таласања на узбураном океану. Било је и таквих мишљења да се брод преврнуо, па онда поново исправио, а да су се људи грчевито држали на њему све док их таласи нису спрели. Али, зашто је онда нестао бродски компас? Зашто нигде нема бродског дневника? Има и једно романтично објашњење: да је Милер, милом или силом, пребацио путнике на неко усамљено острво, где ће провести цео живот, без страха од поверилаца и суда за разводе.

Почетком децембра „Дојита“ је одвучена до острва Фиџија, где и сада стоји, чекајући да њена тајна буде расветљена.

Дун

У почетку је Џон тешко пуцао. Али, временом се извежбао, па је могао да погоди и врапца у лету. Ипак, није био задовољан. Још сам млад да бих могао да се осветим Дунзима, говорио је.

Једног фебруарског јутра Џон је пошао да лови рибу и стигао до ушћа потока Багворти у реку Лин. Премисљао је да ли да крене према долини у којој живе Дунзи.

Из даљине је Џон чуо шум водопада покрај кога се долазило до скривитих разбојника Дуиза. Он је храбро пошао узводу, подуину рући се штапом.

Џон се дуго мучио док је прешао хучни водопад. Када се најзад исплео, пао је од умора. Није имао снаге даље да иде, па је ту и заспао. (Наставиће се)

ЛЕТЕЋИ ЛОВЦИ

из Фукиена

У многим областима простране Кине дивље животиње још и данас претстављају озбиљну опасност за усеве и стоку. Провинција Фукиен, на пример, пружа дивљим животињама најидеалније услове за живот. Клима у њој је суптропска, кише обилне, планине и брда су обрастли шумама, а долине бујном ниском вегетацијом. Ту ловац може да нађе све што му срце зажели: од тигра, леопарда и дивље свиње, па све до јаребице и фазана. Због тога и није чудно што су сељаци из Фукиена познати још од давнина као изврсни ловци и што имају стару ловачку традицију. Међутим, они не лове зато што воле тај спорт, па чак ни због тога да би дошли до меса, већ што их на то нагони тешка невоља. Наиме, дивље свиње и јелени претстављају праву напаст за тек засађене слатки кромпир и за бамбусове младице, јер поједу све изданке, па чак изрију и корење. Кад кромпир узри — ако од дивљих свиња уопште стигне да узри — „ступа на сцену“ болничка прасе. Кинески сељаци причају да се болничка прасе ваља по њиви и на своје болде набодје кромпире, које односи у шуму да би се тамо на миру сладило.

У последње време у селима провинције Фукиен створене су добровољне ловачке друштвене борбе против ових штеточина. Најпознатија међу њима по стала је дружина из села Сунпинг, тако да она данас претставља праву „летећу ловачку бригаду“, коју позивају свуда где дивље свиње угрожавају жетву. Ловци из Сунпинга су по занимању сељаци и у лов одлазе кад заврше своје сеоске радове, или пак кад се у околини појави каква изузетно велика штеточина.

Све до недавно кинески ловци-сељаци одлазили су у лов наоружани само примитивним једноцевкама које су израђивали сеоски ковачи. Успех у лову углавном зависи од ловчеве вештине и његових паса. Оно што је морнару на пучини компас, то је ловцу пас у шуми — гласи једна стара кинеска пословица. Због тога се на одгајивање ловачких паса обраћа највећа пажња.

Псићи, који касније треба да постану главни помагачи ловаца, одабирају се према длачницама на њушки. Ако млад пас има само један чуперак длака, ловци су унапред сигурни да ће од њега бити изврстан „трагач“, с два чуперка — осредњи, а пас који има три уопште не долази у обзир. Највећа брига ловаца је да свог будућег помоћника дресира тако да овај не залаје пре но што нађе на сигурац траг прогонене дивљачи.

Лов тече на следећи начин: напред иде са псима само један ловац, такозвани „налазач“, који обавештава остале кад открије траг. Он мора да буде снажан и издржљив и да — што је можда најважније — познаје „глас“ и навике сваког појединог пса. Успех у лову великим делом зависи од окретности „налазача“. За споразумевање међу ловцима служе рогови или нарочита врста шкољки у које, као и у рог, може да се дува. Један дуг звук рога позива ловце и псе на окуп, више кратких звукова значе да је дивљач негде у близини, а два оштра, један за другим произведена тона означавају да је траг откривен. „Дивљач је потерана, пушке на готов!“ — јављају три кратка, оштра тона. Срећан завршетак лова објављује веома дуг, дрхтав звук рога.

Кинески ловци-сељаци имају једну особину која недостаје многим професионалним

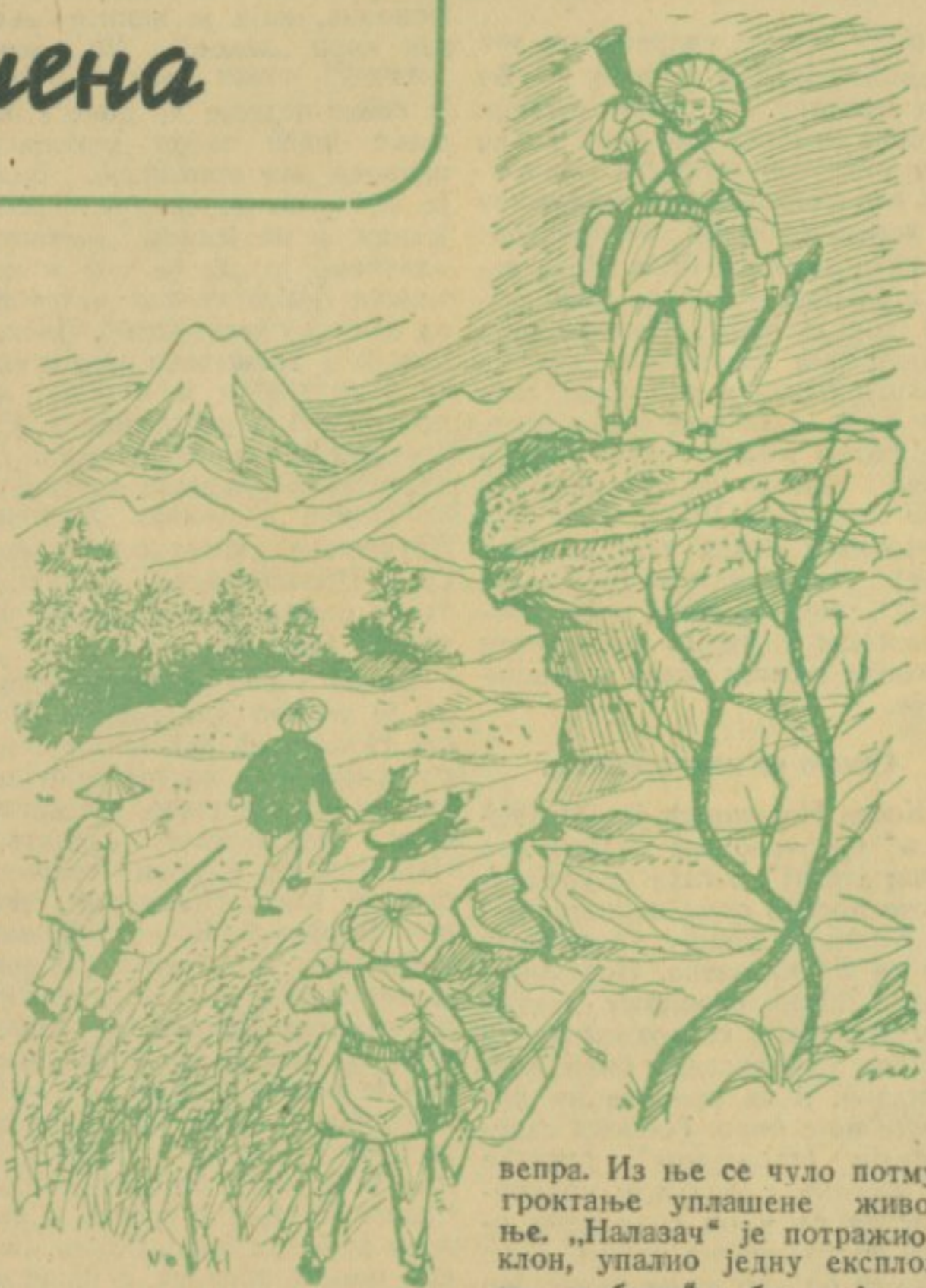
се налазило село. Са четири пса, „налазач“ је кренуо откривеним трагом. На непун километар од места где је траг примећен пси су, у неприступачном честару испод једне испупчене стене, открили јазбину прогоненог

ши како се под њеним ногама ломе шиње, дигао пушку. Али, вепар се није појављивао, нити је, како то дивље свиње обично чине, ударио својим угаженим путем, већ је кренуо у супротном правцу, према планинском кланцу.

Тројица ловаца у заседи чули су најпре лаже паса, а убрзо потом домљење грана и тутанг прогоненог вепра. Одјекнуо је први пуцањ. Уплашене животиње застала је за тре нутак, нако се наша на чистини, и други метак погодио ју је у предњу ногу. Ловци су очекивали да ће рањени вепар журнути право на њих, али он се изненада окренуо и нестао у густини. Пси су га пратили у стопу. После дужег времена, далеко доле усред шуме, зачула су се још два пуцања. Затим тишина. А онда, одјекнуо је дуг, дрхтав звук рога, објављујући срећан завршетак лова.

Прагиоци ловаца обесили су шиновску животињу о дугу дрвену мотку и у триумфу је понели у село, крај златних, зрелих поља која она више неће пустошити.

Следећег дана кренули су ловци даље, да би још три се ла ослободили напасти. На том ловачком походу они су убили једанаест већих дивљих животиња: девет дивљих свиња, једно болничка прасе и једног великог срдаћа. За своје услуге добили су одређени део плена, који су међу собом поделили на равне делове. Сваком псу припало је исто онолико колико су добили и ловци. Кад су се вратили у Сунпинг, њихови укућани већ су били завршили жетву пиринча и читаво село сакупило се још исте вечери да чује причу о успешном лову.

ловцима и ловцима-спортистима: самосавлађивање. Они пуцају само онда кад су сигурни да њихово тана неће бити напрасно испашено. Ловац чека да му се јелен или дивља мачка сасвим приближи и онда пуца: кроз уво право у мозак, или између два ребра иза плећке — у срце.

Кинези немају одређено време за лов, али обично не лове за време жега. Најрадије одлазе у лов ако је претходног дана падала киша, јер се тада најлакше прате трагови дивљачи.

Бли је октобар. Пиринчана поља већ су почела да се злате и људи су се припремали за жетву. Сељаци из Сунпинга користили су слободне дане који су још остали до јесењих радова да за наступајућу зиму направе довољно ђумура... А тада су, из више села истовремено, стигле мох бе да сунпиншка ловачка дружина дође упомоћ, јер дивље свиње немилосрдно уништавају поља.

Истог дана по подне, тринаест сунпиншких ловаца са четири пса стигли су у прво село. Сви становници, и стари и млади, изишли су да их дочекају. О дивљем вепру, кога је требало уловити, у селу се већ била створила легенда. Старији су причали да је још пре неколико десетина година неки калуђер из оближњег манастира отерао у шуму једног прасе. Тамо је прасе порасло у вепра и временом сасвим подивљало. И ето, тај вепар, који већ годинама сваке јесење пустоши њихова поља, толико је лукав да му досадашње хајке нису могле доћи главе.

Сутрадан узору, поневише храну за два дана, кренули су ловци у пратњи неколицине становника села, чврсто решени да до мрака открију траг дивље свиње. Одмах изван села почињала је густа шума која се протезала чак до планине, неколико километара далеко. После три часа наишли су на добро утабан траг, готово путању, којом је дивљи вепар очигледно често пролазео. Стратегијски план био је зачас створен: четири заседе од по три човека распоредише се тако да имају на оку она места где ће гоњена животиња највероватније покушати да се пробаци. Једна од заседа заповела је планински кланец, да би се онемогућило да вепар побегне из долине у којој

ВЕРОВАТНА

БЛАГАЈНА У КОСИ
Поглавица афричког племена Бодома носи све документе и читава племена тово никад не раздвајају, јер Кити служи као водич слепом другу.

ску благајну у својој коси, очешљаној у облику шупље ваљке.

СЛАТКА И КИСЕЛА

У градској болници у Алтмену, у америчкој савезној држави Охају, рођене су истог дана две девојчице које су добиле имена Свит и Сауер, што би, преведено на наш језик, значило „слатка“ и „кисела“.

МАЧКА — ВОДИЧ СЛЕПОГ ПСА

Вилијам Елмас, пекар из Четхема, у америчкој савезној држави Мисури, има мачку Кити и једног слепог пса. Пас и мачка не само да се добро слажу, већ се го-

САМОУКИ ПОЛИГЛОТ

Ричард Р. Џонс (1780—1848) из Абердерона, у Шкотској, без ичије помоћи научно је латински, старогрчки, хебрејски, француски, италијански, шпански, арапски, сирски и халдејски.

ЗЕЦ БЕЗ УШИЈУ

На имању Клифорда Клеманса, фармера из Грифила, у Америци, околио се прошле године један пихтоми зец без иједног ува.

СПОМЕНИК ГРУМЕНУ ЗЛАТА

У Гозулу, у Тибету, на месту где је некад нађен један шиновски грумен злата подигнут је касније споменик у облику камене ку-

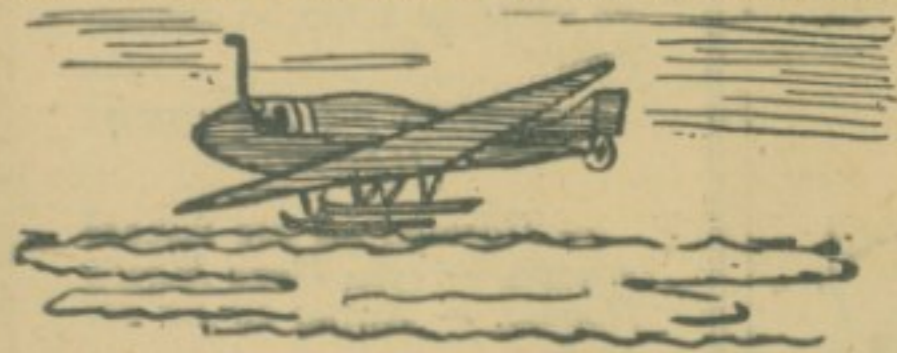
ле. Малтер којим су спазној држави Мисури, има јани камени блокови био је претходно помешан са извесном количином златног праха.

АВИОН-ПОДМОРНИЦА

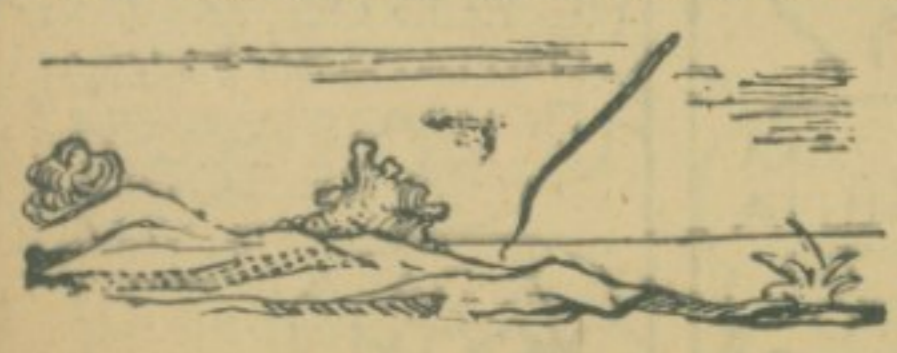
Уред за патенте у САД увео је у свој списак један проналазак који пре личи на плод маште Жак Верна или Х. Ц. Велса него на стварност. Називе, у њему је регистрован проналазак реактивног авиона који је истовремено и „депна“ подморница. Његов проналазач, Доналд Дулитл, укива глас способног инжењера у једном од највећих ваздухопловних предузећа Америке, тако да се не претпоставља да је у питању какав производ маште. Крила авиона имају облик делте. Испод површине мора она се простиру као какава плоча, којом пилот рукује помоћу ручи-

це. У авион је уграђен електрични мотор, а електричне не налази напред, већ позади. На предњем делу налази се перископ. Ту су, затим, разни вентили и извесни делови уређаја којима располажу и подморнице. Доњи део авиона продужава се у смучке, које се могу приљубити уз трупу да не би смањивале брзину авиона док је у ваздуху или у води. Авион се спушта испод морске површине само онолико колико му то дозвољава перископ.

ЗМИЈЕ КОЈЕ СКАЧУ

Један енглески туриста који је са својом групом провео извесно време у Италији тврдио је по повратку у Лондон да су њих двоје видели на једној планини у Лигурији змију која скаче. Змија је дуга два метра и премешта се с места на место у готово усправним скоковима. На почетку, они су мислили да је то штап који баца нека невидљива рука. Били су, наравно, запањени уверивши се да то није штап већ змија. Како нису имали у приправности фотографски апарат да сликају ову појаву, по повратку у земљу једино су могли да нацртају по сећању оно што

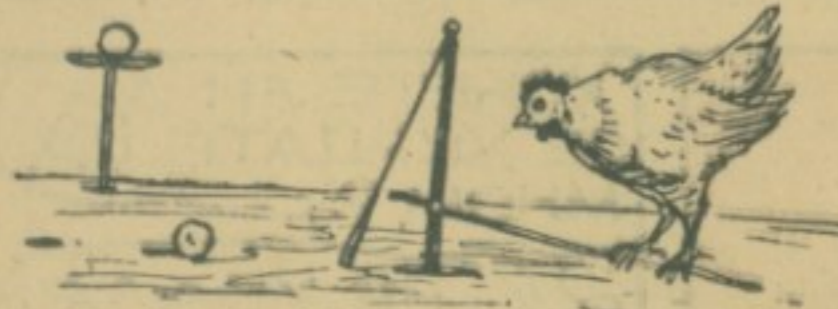
се тада указало пред њиховим очима. Ова прича доводи се у везу с другим казивањима из Јужне Африке и са Блиског Истога, али зоолози сматрају да је то ипак невероватно. Међутим, позната је снага језуита и пососа кад треба да се попиу уз какав мани водопад. Ако делфин, који је знатно тежи од змије, успева да скочи два метра у вис, и то из воде, изгледа да није баш толико невероватно да се змија одбаци од чертог тла. Па ипак, то је само претпоставка, која је можда тачна, али је треба доказати.

НОВА ПОТПЛАТА ЗА СМУЧКЕ

Доктор Боуден, професор универзитета у Кембриџу, годинама је испитивао од чега зависи брзина возача на смучкама. Он је установио да ту није битан притисак, како се досад мислило, већ тресе смучки по леденим кристалима, који образују танак покривач на снежној површини. Професор Боуден вршио је опите с воском, латексом, парафином и разним пластичним производима, којима је премазивао доњу површину смучки, па је притом закључио да само једна материја може да омогући возачу нарочито велику брзину, а то је политетрафлоретилен. Ова емеса не дозвољава да се дрво „лепи“ за тле, чак ни онда кад је оно слабо покривено снегом.

КОКОШКЕ „ИГРАЈУ“ ГОЛФ

Захваљујући примени нових психолошких метода, амерички научници су успели да са животињама постигну оно што раније нико није могао ни да претпостави. Тако су, на пример, дресирали кокошке да „разумевају“ поједине реченице, да ходају по разнелом конопцу и да „играју“ голф. Израње голфа састоји се у следећем: кокошка скочи на једну плочицу и услед њене тежине плоча покрена ползуу уз коју се налази лопта. Скок ставља лопту у покрет. Ако

она падне у рупу, кокошка, као награду, добија неку посласаницу. Ако је „ударца“ био погрешан, игра се наставља док се не постигне погодак. Да би дошли до резултата, супрузи Бреланд, који на овоме раду, не служе се кажњавањем, већ искључиво награђивањем животиња после сваког успешно извршеног задатка.

БОМБАРДЕРИ ОД СТО ХИЉАДА КИЛОГРАМА

У САД израђена је атомска батерија коју су назвали необичним именом — „депна“, мада је широка метар, а дугачка метар и по. Батерија је начињена ради проучавања атомског поена на авионима. Бомбардер који ће се кретати помоћу два нуклеарна мотора биће тежак око 100.000 килограма. Сваки реактор даваће потисак од 22.500 килограма и авион ће моћи да превазиђе брзину звука.

ДА ЛИ ЗНАТЕ?

Свети ситњиник бића — у креди

Вероватно нисте знали да се у креди, оној креди којом се пишу слова и бројеви по школској табли, налази читав један наумрли свет ситњиних бића. Ако тај свет будете тражили голим оком, нећете га моћи запазити. Но, ако на једно равно парче стакла ставите испитивен комадић креде и пажљиво га посматрате кроз микроскоп, приметите безброј ситних љуштура различитог облика. Угледаћете пуно здобљених кућица шкољки и жукева, а можда ћете видети и неку читаву.

Откуда оне ту, у креди? Креда се састоји од аморфног калцијум-карбоната, који је настао нагомивањем огромног броја ситних организама, такозваних амеба с кречњачком шуљкивавом љуштуром. Многе животињце које живе у мору или у рекама изграђују од кречњака — или, што је исто, од калцијум-карбоната — своје кућице. Њиховим изу-

мирањем и нагомивањем стварају се огромне наслагае креде, које се касније искористићавају у различите сврхе: за израду школске и сликарске креде, разних људера, прашикова итд. Наравно, креди се долажу и неке друге материје, да би јој се побољшала својства. За креду кажемо да је аморфни калцијум-карбонат. Реч „аморфан“ означава да креда нема кристалну структуру, тј. по грчком, она је без облика и без унутрашње правилне грађе.

КОНТИНЕНТИ СЕ ПОМЕРАЈУ

После детаљних географских премеравања, дански научници су утврдили да се тле Скандинавије налази у сталном издизању, док се северноамеричка обала сваке године удаљује од Европе за око 30 сантиметара.

Акрилане смоле

Пластичне материје, чији се број стално повећава, већ данас служе као добра замена многим металним и другим материјама. Од њих се израђују најразноврснији предмети, од посуђа и обуће, до шасија за аутомобиле и читавих бродова. Без њих се више не могу замислити хемиска индустрија и електротехника. Њихова велика механичка чврстоћа, мала специфична тежина, својство доброг изолатора топлоте и електричне струје, као и особина да се могу обрађивати на повишеној температури и притиску — све их то чини незамењивим у многим гранама људске делатности.

Овде ћемо говорити о једној врсти пластичног материјала познатој под именом акрилне смоле. То су материје које се добијају такозваном полимеризацијом извесних органских једињења. Шта је, уствари, полимеризација? То је груписање, боље рећи здруживање, молекула неког једињења, нај-

чешће органског, у ново једињење с новим особинама. Акрилане смоле су производ здружених молекула ацетилене и етилена. Према жељи произвођача, акрилне смоле могу да буду чврсте или меке, а особина да добро пропуштају светлост, да се не ломе, да им је мала специфична тежина и да се лако обликују учинила их је врло корисним и много траженим материјалом.

Најпознатије пластичне масе акрилних смола су: плексиглас, плексигум, акронал, акрилел и друге. О употребним плексигласа свакако сте већ нешто прочитали или чули. Његова најшира примена је у производњи сигурносног стакла: за прозоре на аутомобилима и авионима, на сатовима или заштитним наочарима. Међутим, све је већа његова употреба за израду ортопедских помагала и протеза за зубе, а и за разне украсне предмете.

И плексигум има широку

примену. Захваљујући великој растељивости, он је постао одличан материјал за израду медицинских завоја и фластера, а служи и за изолацију електричних каблова. Неке врсте плексигума замењују стакло на аутомобилским и авионским прозорима, као и на гас-маскама. Остале акрилне смоле, којих је сваки даном све више, такође су нашле своје место у разним привредним гранама.

ЖЕНА С НАЈДУЖОМ КОСОМ

Словачка сељанка М. Крајчик, из места Кошице, сматра се за жену с најдужом косом на свету. Она је висока 161, а коса јој је дугачка 172 сантиметра, тако да се вуче по земљи кад је расплетена.

ЧУДАН НАЧИН КОПИРАЊА УМЕТНИЧКИХ СЛИКА

На обичној писаћој машини с дугачким ваљком барселонска дактилографкиња Алберих израђује копије уметничких слика великих мајстора. За тај посао она употребљава траке у шезлест разних боја. Енглеска телевизија приказала је недавно ову необичну дактилографкињу при „откуцавању“ копије Генсбороове слике „Војвођиња од Девоншира“.

СЕДМАНАЕСТ ГОДИНА У ИСТИМ ЦИПЕЛАМА

Марокански трговац М. Ребенро, из Казабланке, већ 17 година без престанка носи исте ципеле, уколико се не надове код обућара на оправци. Први пут их је обуо кад му се родно најмлађи син, који је прошле године матурирао. Узрок овом необичном рекорду М. Ребенра није ни асромаштво ни тврдиљчук, већ претерана осетљивост ногу, које, према његовим тврђењу, не трпе ниједне друге ципеле.

ШТА СУ МАРГИНАЛИЈЕ?

Маргиналије су забелешке поред текста на беллинама (маргинама). Тим именом се често зову и делимични песнички утисци.

... прва вест о смрти Александра Пушкина, који је 27 јануара 1837 године погинуо у двобоју, објављена је код нас тек 5 марта у деветом броју „Новина србских“, у рубрици „Вести из иностранства“. Та вест, кратка и с пуно погрешака, гласи: „Руско књажевство претрпело је знамениту штету догодовшом се смрћу стихотворца Александра Пушкина, који је и у иностранним земљама познат и који се 10 фебруарја после кратке телесне

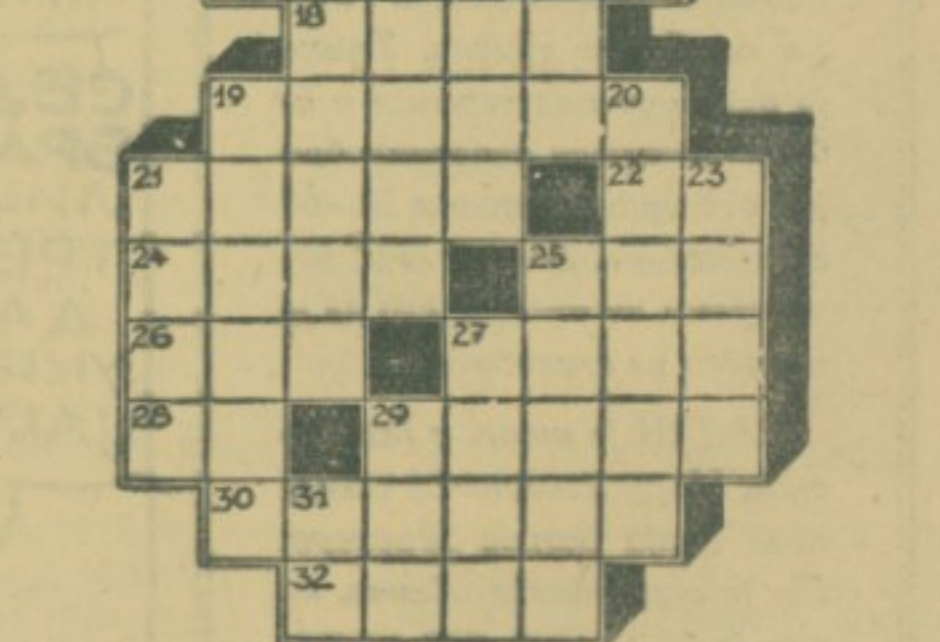
болести у 38 години живота свог претставно“. Тек после 15 дана исте новине су објавиле да је „несрећни и проклети двобој“ узрок Пушкинове преране смрти.

... колико се досад могло утврдити, прве смучке појавиле су се у нашим крајевима пре 700 година. Познати словеначки историчар Иван Валзар пише у својој књизи „Слава велике Војводине Крањске“ да су сељаци на Блокама, у Словенији, употребљавали смучке да би се лакше кретали по снегу.

Водоравно: 1) отвор на кожи; 5) врста музичке композиције; 7) област у Војводини; 8) Лудолфов број; 10) пристаниште у Кини; 11) део женске одеће; 12) упитна свеза; 13) стратешки вазна тачка; 14) мера за површину; 15) личност из једног познатог делчег романа; 16) справа; 18) језице од имена истарског књижевника („Данушијада“); 19) оман у змију; 21) месечна награда за вал; 22) слово латинице; 24) личност из Дизнијевих стрипова; 25) предлог; 26) свеза; 27) град у Сирији; 28) хемиски знак за галијум; 29) електронични спроводник; 30) дуж одређена крајњим тачкама лука; 32) пасмина.

Усправно: 1) роман од Ивана Гончарова; 2) придевска заменица; 3) оружане сукобе; 4) коњ; 5) град на Волги; 6) прохтез за јелом; 7) основа; 9) свеза; 11) наша река; 13) алка; 15) добитак на уложени новац; 17) познати шпански књижевни критичар и историчар књижевности (1856—1912); 19) штампала објављена; 20) украсна зеластва биљка; 21) град у Чехословачкој; 23) географска карта; 25) наша река; 27) ароматична биљка; 29) отац (слов.); 31) слово латинице.

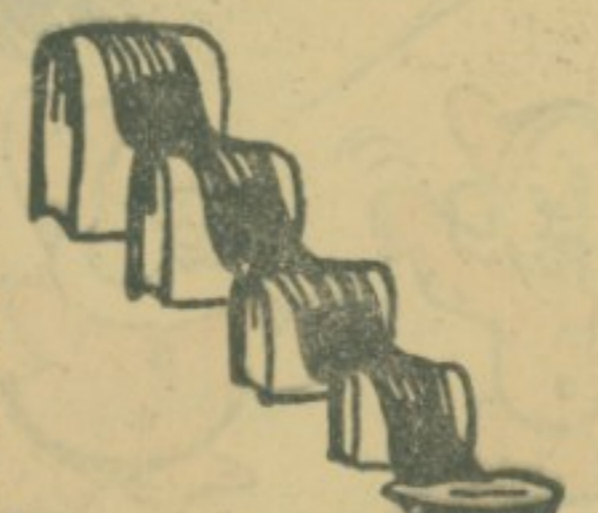
РЕШЕЊЕ ИЗ ПРОШЛОГ БРОЈА
Водоравно: 1) тога; 5) лидери; 7) нити; 8) Иди; 10) обрас; 12) А(ндрин) И(во); 13) Неда; 15) мм; 17) Јозеф; 19) Авг; 21) лула; 23) талири; 24) бало; 25) Иса; 27) Ивона; 29) ат; 30) Пале; 32) Иж; 34) цески; 36) кат; 38) мана; 39) Новара; 41) Кант.
Усправно: 1) титан; 2) Одисеј; 3) ге; 4) ари; 5) Лир; 6) Ила; 7) нома; 9) нимфа; 11) идол; 14) Азуди; 16) мгла; 18) елиса; 20) галоп; 23) лонац; 24) ризик; 26) Атина; 28) Алеман; 31) Екарт; 33) Жан; 35) ина; 37) ток; 40) ва.

ДЕДИНЕ ВЕШТИНЕ

Трка водених капљица

Набавите у продавници боја малу количину графита. Ако њега нема, парафин ће га добро заменити. Узмите

траку хартије прилично дугу, а широку десет сантиметара. Уколико немате тако дугачку траку, ви лепљеним наставите један на други неколико комада хартије. Премажите једну страну ове траке графитом или парафином, па зећи да он буде равномерно размезан по целој површини.

Кад је то готово, узмите најмање четири књиге различите величине и распоредите их по столу степеничasto, по величини. Преко књига пружите траку и учврстите је са по две чворе на повезу сваке књиге. Бодите рачуна да трака преко најмање књиге доспе у тањир. Тиме је ваш тобоган спреман.

Сада вам остаје само то да из мале кашике пуштате капљице воде с врха тобогана. Видећете да ће се капљице котрљати између књига различитом брзином, не раздвајајући се нити се упијајући у хартију.

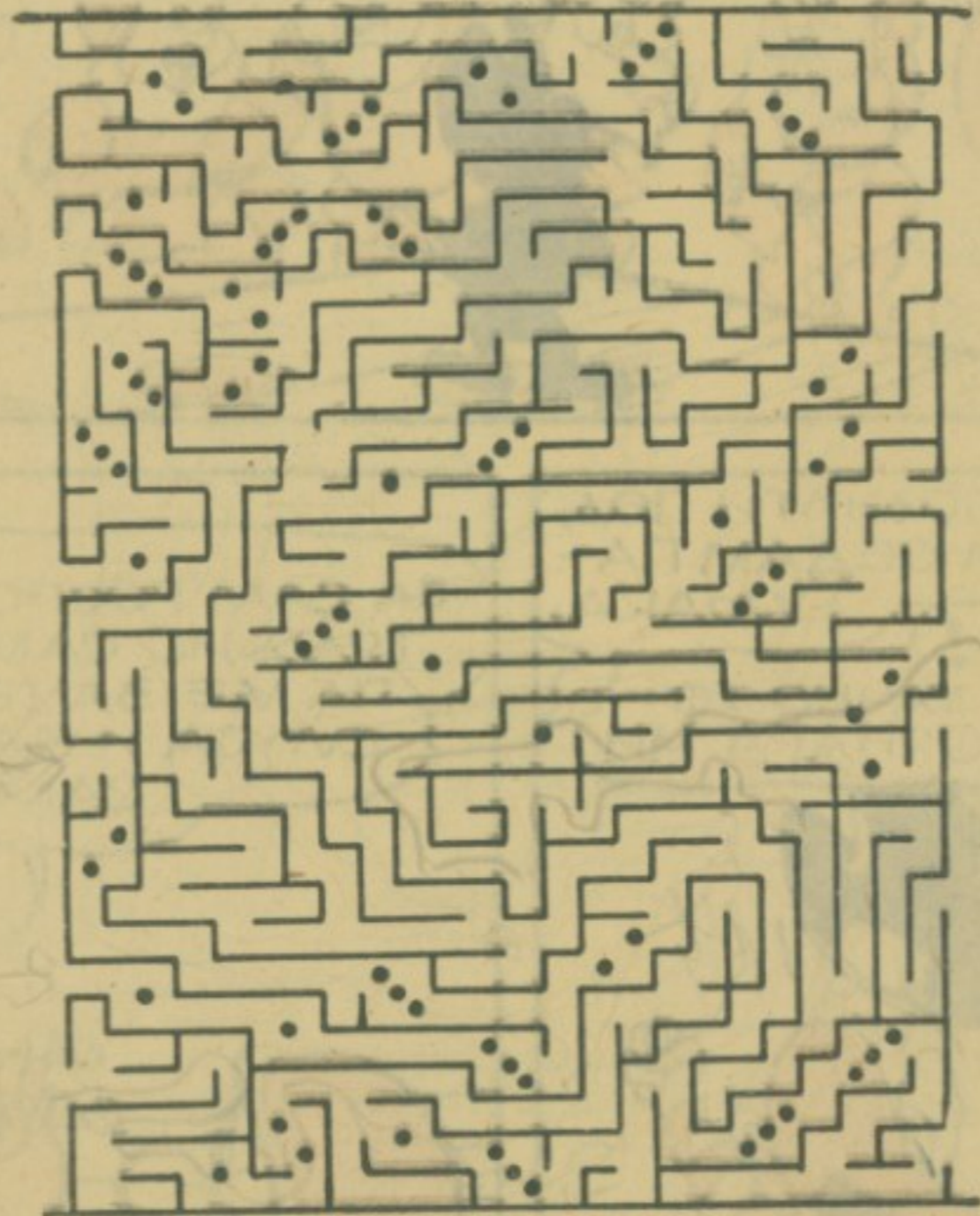
Врач погађач

Реците неком од другова да стегне у једну шаку паран број металних динара, а

у другу непаран број, а ви ћете погодити у којој држи паран, а у којој непаран број динара. Ево на који ћете начин то постићи. Замолите друга да увећа три пута број динара стављених у десну шаку, а два

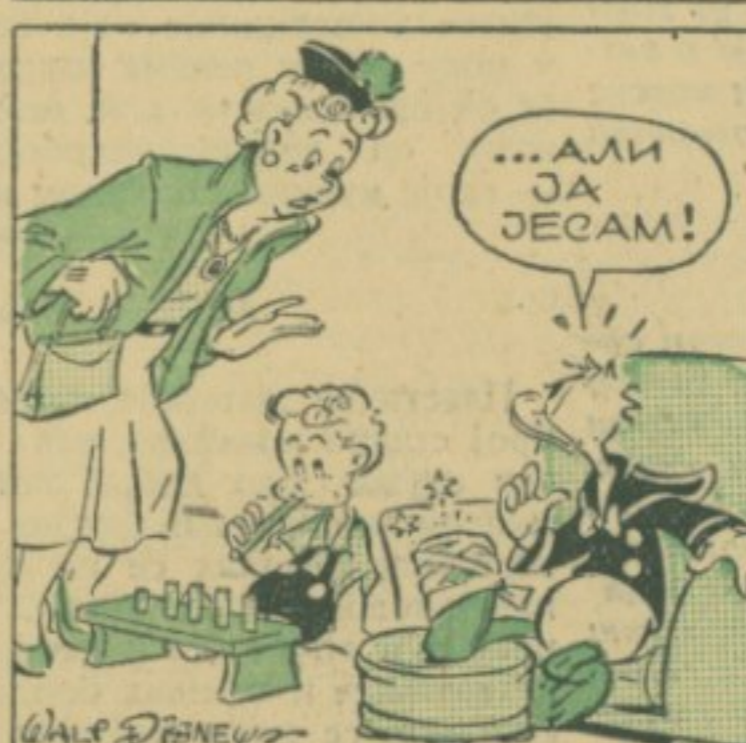
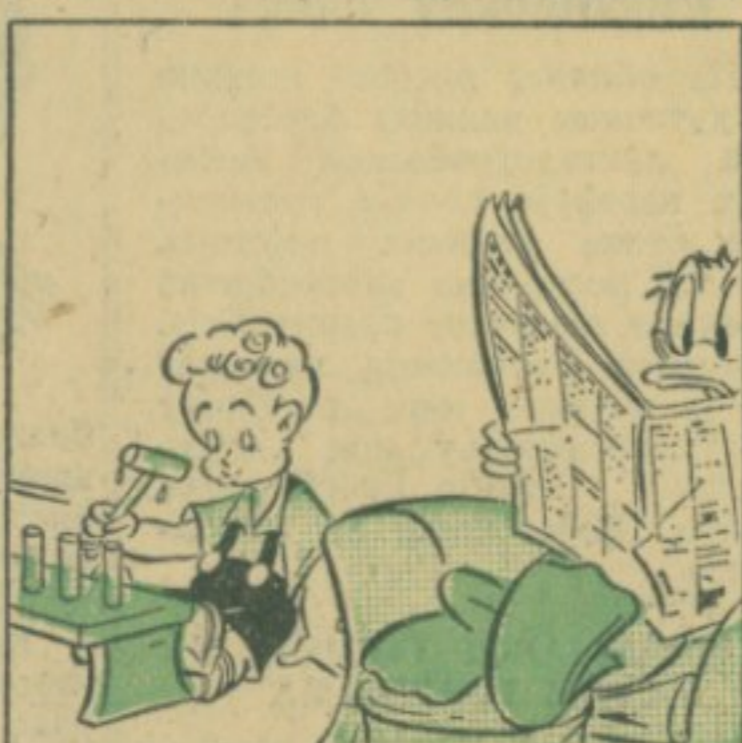
пута број стављених у леву. Кажите му тада да сабере ова два производа и да вам каже резултат. Ако је број који вам каже паран, број динара налази се у десној шаци. Обрнуто, непаран број показује да је паран број динара у левој.

ЗАНИМЉИВО ПУТОВАЊЕ

Ево једног занимљивог путовања. Треба поћи с леве или десне стране лабиринта на супротну страну, али да се притом не наиђе на више од дванаест препрека. Три-

наест је довољно да мес избаци из игре. Да не бисте кварили слику док се не увезбате, ставите преко ње провидну хартију и по њој тражите прави пут.

ЈАДНЕ ГУСКЕ

— Шило, хоћеш ли ми рећи чиме кљукаш своје гуске? — пита Хорације.

— Шта ће ти то? — чуди се Шило. — Да нећеш и ти да се бавиш гајењем гусака?

— Не, него ми је лекар препоручио да мало омршавим, па бих желео да имам то твоје средство за мршављење.

РАЗУМЕО ГА НА СВОЈ НАЧИН

— Позајми ми две хиљаде динара. — вели Пера Ждера Попају. — Хитно су ми потребне.

— Жао ми је што морам да те одбијем, али из принципа не дајем новац на зајам. Него, ако ти је баш толико хитно могао би да заложити зимски капут. Сад је и онако лето.

— Па добро, — пристаде Пера. — Дај ми макар и зимски капут!

НА ОПРЕЗИ

— За који клуб навијате? — пита нови бербери бриџуши Микија.

— За онај за који и ви, — одговори Мики.

— Како то? Па ви не знате за који клуб ја навијам.

— Не знам, али ви држите бриџан у руци!

Који је одговор

шачан

КОЛИКО ЈЕ РОМАНА НАПИСАО СВЕТОЛИК РАНКОВИЋ?

пет
три
један
ниједан

СТЕРЕОБАТ је:

део зграде старогрчки песник називе за један хемиски елемент византиски адмирал

РАДАН је:

старо народно име планина у Босни шкољ река у Македонији

ОДГОВОР

СВЕТОЛИК П. РАНКОВИЋ написао је три романа: „Горски цар“ (1897), „Сеску учитељицу“ (1898) и „Порушене идеале“ (1900). У „Горском цару“ он је оцртао једно друштвено зло у Србији прошлог века — хајдучију, која је била завладала на шумадиском селу осамдесетих година.

СТЕРЕОБАТ је унутрашњи део темеља код класичних храмова. Тај део се налази под целом зградом, испод такозваног стилобата, а израђен је од лошијег камена. Стилобат је код класичних храмова спољна облога темеља од бољег камена. Темељ је издигнут над тереном и обично окружен непарним бројем степеница високих 30—60 сантиметара. Дорски стуб нема стопу, те изгледа као да је изникло из стилобата.

РАДАН је шкољ у Јадранском Мору, северно од севернога краја острва Муртера. Он је округластог облика, висок је 66 метара, под вегетацијом је и без насеља. У пречнику има 700 до 1150 метара, а површина му је 0,54 квадратна километра.

WALT DISNEY'S СЕДАМ ПАТУЉАКА и ГУСАР

НАСТАВИЋЕ СЕ